

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski (uzasadnienie)

Marek Molczyk (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa M. Ś.

przeciwko B. S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych

w dniu 19 marca 2025 r.,

w przedmiocie skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty

w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Bytomiu z 11 maja 2011 r.

sygn. I 2Nc 2085/11:

- I. uchyła zaskarżony nakaz zapłaty w całości i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Bytomiu do ponownego rozpoznania;**
- II. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 11 maja 2011 r., wydanym w sprawie I 2Nc 2085/11, Sąd Rejonowy w Bytomiu nakazał B.S. (dalej: „pozwana” lub „pożyczkobiorca”), aby zapłaciła M.Ś. (dalej: „powód” lub „pożyczkodawca”) kwotę 1650 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 maja 2011 r. oraz kwotę 642,50 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 617 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniosła w tymże terminie sprzeciw.

Z akt sprawy wynika, że pozwem z 6 maja 2011 r., powód domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanej kwoty 1650 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także zwrotu kosztów procesu.

Z treści pozwu, a także załączonej do niego umowy o pożyczkę gotówkową, zawartej 26 marca 2010 r. pomiędzy P. z siedzibą w B. reprezentowanym przez M.Ś., a pozwaną wynika, że pożyczkodawca udzielił pożyczkobiorcy wnioskowanej kwoty pożyczki na następujących warunkach: (a) kwota do wypłaty – 500 zł, (b) prowizja – 0 zł, (c) stopa procentowa roczna (20%) – 8 zł, (d) opłata przygotowawcza – 25 zł, (e) całkowity koszt pożyczki – 33 zł, (f) opłata za obsługę w domu – 117 zł, (g) całkowity koszt pożyczki z obsługą w domu – 150 zł, (h) łączne zobowiązanie do spłaty – 650 zł, RRSP% – 125,64. Pożyczkobiorca zobowiązał się do zwrotu kwoty 650 zł do dnia 26 kwietnia 2010 r. Stosownie do § 8 umowy „roczna stopa procentowa niniejszej pożyczki jest zmienna w okresie obowiązywania Umowy pożyczki w ten sposób, że jej wysokość ulega zmianie w przypadku, gdy tego wymaga art. 359 § 2(1) Kodeksu cywilnego, regulujący wysokość odsetek maksymalnych. Pożyczkobiorca zostanie każdorazowo poinformowany o zmianie stopy oprocentowania przez przedstawiciela Pożyczkodawcy w terminie spłaty pożyczki, następującej po zmianie wysokości stopy oprocentowania”.

Jednocześnie pożyczkobiorca przyjął do wiadomości, że w związku z nieterminową spłatą pożyczki pożyczkodawca poniesie stratę związaną z brakiem możliwości dalszego pożyczenia sumy uzyskanej ze zwrotu całości pożyczki, tj. kwoty 500 zł. „Szkoda ta wynosi 150 zł w skali miesiąca, ponieważ taką kwotę Pożyczkodawca uzyskałby z tytułu udzielenia pożyczki identycznej jak objęta

niniejsza umową. Pożyczkobiorca zobowiązuje się pokryć zaistniałą szkodę do czasu spłaty pożyczki. W przypadku spłaty pożyczki odszkodowanie za ostatni miesiąc nieterminowej spłaty zostanie obniżone proporcjonalnie do ilości dni pozostałych końca tego miesiąca, tak by wysokość odszkodowania odpowiadała rzeczywistej szkodzie Pożyczkodawcy” (§ 15). Z umowy ponadto wynika, że pożyczkodawca przekazał pożyczkobiorcy kwotę pożyczki z chwilą podpisania umowy, zaś pożyczkobiorca, przez podpisanie umowy, pokwitował jej odbiór.

Pomimo dwukrotnego wezwania do zapłaty, pozwana nie uregulowała należności.

Pozwana nie wniosła sprzeciwu od nakazu zapłaty, zaś ww. nakaz uprawomocnił się z dniem 12 czerwca 2011 r., co stwierdzone zostało w zarządzeniu z 21 czerwca 2011 r. Postanowieniem z 21 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w Bytomiu, wobec uprawomocnienia się nakazu zapłaty, nadał ww. nakazowi klauzulę wykonalności.

Skargą nadzwyczajną z 28 listopada 2023 r. (data stempla pocztowego) Prokurator Generalny zaskarżył w całości nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym wydany przez Sąd Rejonowy w Bytomiu I Wydział Cywilny w dniu 11 maja 2011 r., sygn. akt I 2Nc 2085/11. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela, określonych w art. 2 i 20 oraz w art. 45 ust. 1 oraz art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 486 ze zm., dalej: „Konstytucja RP”) takich jak zasada zaufania do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, społecznej gospodarki rynkowej oraz prawa obywatela do sądu, wyrażającego się w prawie do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i rzetelności procesu oraz ochrony konsumenta jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, co nastąpiło w wyniku braku zbadania przez sąd – przy wydaniu nakazu zapłaty przeciwko zobowiązanej, potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy z dnia 26 marca 2010 r., z której wynikało zobowiązanie pożyczkobiorcy do zwrotu kwoty pożyczki 500,00 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 150,00 zł, a w konsekwencji przez wydanie

nakazu zapłaty, podczas gdy zapisy w zakresie „odszkodowania”, naruszały zasadę swobody umów z art. 353¹ k.c., były sprzeczne z przepisami prawa materialnego i zasadami współżycia społecznego, a przez to nieważne na zasadzie art. 58 § 2 k.c. i wskazywały na bezzasadność powództwa w tej części, uniemożliwiając tym samym wydanie nakazu zapłaty;

- nieuwzględnienie konsumenckiego charakteru rozpoznawanej sprawy, niezbadanie przez Sąd z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy, z której wynikało zobowiązanie, w sytuacji, gdy w sposób istotny naruszały równowagę kontraktową na niekorzyść pozwanej i implikowało obowiązek zbadania przez Sąd jej postanowień, nieskierowanie sprawy do rozpoznania w postępowaniu zwyczajnym, zaś zaniechanie powyższego skutkowało bezpodstawnym wzbogaceniem się strony powodowej, a także godziło w prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP jako sprawiedliwości proceduralnej mającej zapewnić pozwanej rzetelność prawa do sądu i pozbawiło stronę pozwaną skutecznej ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi wynikającymi z art. 7 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L 1993, nr 95, poz. 29);

2. naruszenie w sposób rażący:

- przepisów prawa materialnego, tj. art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i § 3 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że umowa pożyczki z dnia 26 marca 2010 r., zawarta pomiędzy powodem P. M.Ś. a B.S., na podstawie której pożyczkobiorca zobowiązał się do zwrotu kwoty pożyczki 500,00 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 150,00 zł, jest w całości ważna, zgodna z zasadą swobody umów, podczas gdy jej zapisy są sprzeczne z celem i naturą umowy pożyczki, a także z zasadami współżycia społecznego i w tym zakresie umowa jest nieważna na zasadzie art. 58 § 1 k.c. w zw. z § 3 k.c., jako sprzeczna z ustawą,

- przepisów prawa materialnego art. 385¹ § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na zaniechaniu przez Sąd obowiązku kontroli postanowień umowy pożyczki z dnia 26 marca 2010 r. pod kątem ich abuzywności, podczas gdy w jej zapisach stosunek kosztów pozaodsetkowych w postaci opłaty odszkodowawczej w wysokości 150,00 zł miesięcznie do wysokości rzeczywiście udzielonej pożyczki B. S. w kwocie 500,00 zł, stanowił niedozwolone zastrzeżenie umowne prowadzące do rażącej i niczym nieuzasadnionej nierównowagi obowiązków stron na niekorzyść pozwanej jako konsumenta,
- przepisów prawa materialnego, tj. art. 471 k.c. i art. 473 § 1 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na rzecz powoda dochodzonej należności w postaci „odszkodowania”, a w istocie kary umownej w wysokości 1650,00 zł za niewykonanie zobowiązania, w sytuacji, gdy kara umowna może być zastrzeżona jedynie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania świadczenia niepieniężnego, a zawarta w § 15 umowy pożyczki łączącej powoda i pozwaną z dnia 26 marca 2010 r. klauzula przewidująca „odszkodowanie” w wysokości 150,00 zł miesięcznie, czyli 360% w skali roku była niedopuszczalna jako sprzeczna z normą bezwzględnie obowiązującą i nieważna w świetle art. 58 § 1 k.c.,
- przepisów prawa procesowego, tj. art. 499 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 498 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień orzekania, przez ich niewłaściwe zastosowanie i orzeczenie w postępowaniu upominawczym zgodnie z żądaniem pozwu o obowiązku zapłaty przez pozwaną kwoty „odszkodowania” w wysokości 1650,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 maja 2011 r., podczas gdy z treści pozwu, a nadto dołączonej do niego umowy pożyczki w sposób oczywisty wynika, że roszczenie skierowane wobec B.S. w zakresie żądania we wskazanej wysokości „odszkodowania” było oczywiście bezzasadne, albowiem było nieważne na zasadzie art. 58 § 1 i § 3 k.c., jako sprzeczne z art. 353¹ k.c., nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym nie mógł więc być wydany.

W oparciu o tak skonstruowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bytomiu z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wywiedziona w niniejszej sprawie skarga nadzwyczajna zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności zaznaczyć należy, że skuteczne wniesienie skargi nadzwyczajnej uzależnione jest od spełnienia przesłanek formalnych. Odnoszą się one do substratu zaskarżenia, terminu i podmiotów, które posiadają uprawnienie do wywiedzenia tego środka. Zgodnie z art. 89 § 1 ustawy o SN, skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub wojskowego kończącego postępowanie w sprawie, które nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Artykuł 89 § 2 ustawy o SN stanowi, że uprawnionym do wywiedzenia tego środka zaskarżenia jest Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W myśl zaś art. 89 § 3 ustawy o SN skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – w terminie roku od dnia ich rozpoznania. Niedopuszczalne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej na niekorzyść oskarżonego wniesionej po upływie roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – po upływie 6 miesięcy od dnia jej rozpoznania. W tym zakresie należy mieć jednak także na względzie przepisy przejściowe zawarte w ustawie o SN, w świetle których w okresie 6 lat od dnia wejścia ustawy o Sądzie Najwyższym w życie (tj. 3 kwietnia 2024 r.), skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po dniu 17 października 1997 r. W takim jednak

przypadku krąg podmiotów legitymowanych do jej wniesienia jest jeszcze bardziej zawężony i obejmuje wyłącznie Prokuratora Generalnego i Rzecznika Praw Obywatelskich (art. 115 § 1 i 1a ustawy o SN).

Formalnoprawna analiza skargi nadzwyczajnej wniesionej w niniejszej sprawie wskazuje na dopuszczalność dalszego jej procedowania. Została ona bowiem wywiedziona od prawomocnego rozstrzygnięcia sądu powszechnego, jakim jest nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w Bytomiu, sygn. I 2 Nc 2085/11, który niewątpliwie także zakończył postępowanie w sprawie. Nie wniesiono od niego środków zaskarżenia, nie jest także możliwe skorzystanie z innych instrumentów jego wzruszenia. Autorem skargi nadzwyczajnej jest Prokurator Generalny, który jest podmiotem legitymowanym do wystąpienia z tym środkiem zaskarżenia. Skarga została wywiedziona w ustawowym terminie. Jednocześnie, w przedmiotowej sprawie nie zachodzą ograniczenia, o których stanowi art. 90 ustawy o SN.

Odnosząc się do istoty skargi nadzwyczajnej, w pierwszej kolejności wskazać należy, że w świetle art. 89 § 1 ustawy o SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile:

1. orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub
2. orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub
3. zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego

- a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Skarga nadzwyczajna jest środkiem o charakterze nadzwyczajnym (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 15 marca 2023 r., II NSNc 35/23; z 29 marca 2023 r., II NSNc 52/23; postanowienie Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2023 r., II NSNc 61/23).

Wykładnia art. 89 § 1 ustawy o SN nakazuje bowiem przyjąć, że nie każde wadliwe orzeczenie powinno zostać wyeliminowane w tym trybie. Chodzi bowiem wyłącznie o usunięcie z obrotu prawnego tych judykatów, które nie dają się pogodzić z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., II NSNc 68/23; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., II NSNc 69/23).

W doktrynie i orzecznictwie konstytucyjnym podnosi się, że zasada demokratycznego państwa prawnego w znaczeniu opisowym jest zbiorem różnych wartości bezpośrednio lub pośrednio wyrażonych w Konstytucji RP, dotyczących prawa, ustroju państwa oraz relacji między państwem a jednostką (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 listopada 1997 r., K 26/97). Jedną z fundamentalnych powinności, możliwą do wyprowadzenia z zasady demokratycznego państwa prawnego, jest obowiązek działania organów państwa na podstawie i w granicach prawa. W toku postępowania sądowego przejawia się to wyraźnie obowiązkiem przestrzegania przepisów procedury, właściwej dla danej sprawy, a także przepisów prawa materialnego na podstawie których organ władzy sądowniczej podejmuje określone decyzje (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., II NSNc 69/23).

Jak wynika z treści art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podniesionych zarzutów; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Przepis ten na podstawie art. 95 pkt 1 ustawy o SN stosuje się w postępowaniu w sprawie skargi nadzwyczajnej.

W niniejszej sprawie w istocie skarżący zarzuca, że Sąd Rejonowy w Bytomiu, wydając zaskarżony nakaz zapłaty w nienależyty sposób uwzględnił zasady ochrony konsumenta. Już na wstępie należy wskazać, że nie ulega wątpliwości, że pozwana posiada status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c.

W ocenie skarżącego sąd *meriti* zobowiązany był ustalić czy dochodzone roszczenie jest zasadne, a także to, czy nie doszło do naruszenia przepisów chroniących pozwaną jako konsumentkę przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Sposób sformułowania zakresu zaskarżenia w rozpoznawanej skardze nadzwyczajnej sprawia, że kluczowym zagadnieniem niniejszej kontroli

nadzwyczajnej jest to, czy organ władzy państwowej, jakim jest sąd, uwzględnił konstytucyjne zobowiązanie państwa do ochrony konsumentów, wyrażone w art. 76 Konstytucji RP. Wszelkie pozostałe zarzuty sformułowane względem zaskarżonego orzeczenia dotyczą jedynie możliwych naruszeń prawa będących konsekwencją niewywiązania się z obowiązku wynikającego z art. 76 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy przychylił się do wyrażonego wcześniej stanowiska uznającego art. 76 Konstytucji RP za dopuszczalny wzorzec kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 ustawy o SN oraz do przedstawionej w tym zakresie interpretacji artykułu 76 Konstytucji RP przeprowadzonej w oparciu o orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 28 czerwca 2023 r., II NSNc 208/23; 28 października 2020 r. i I NSNc 22/20; 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20). Podkreślić przy tym należy, że zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP należy formułować w powiązaniu z regulacjami prawa powszechnie obowiązującego (tak także wyrok Sądu Najwyższego z 28 czerwca 2023 r., II NSNc 208/23).

Poprawnie sformułowany zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP w realiach niniejszej sprawy powinien uwzględniać także art. 385¹ § 1 k.c. w myśl którego, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. został wprowadzony do k.c. w wyniku implementacji postanowień dyrektywy z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.UE 1993, Nr 95, s. 29, dalej: „Dyrektywa 93/13”). Należy zaznaczyć, że z uwagi na to, że kształt polskiego prawa konsumenckiego jest w zasadniczej mierze efektem implementowania uregulowań prawa unijnego, konieczne jest dokonywanie oceny zachowania standardów ochrony konsumentów także przez pryzmat zasad i wymagań prawa europejskiego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 15 grudnia 2021 r., I NSNc 147/21, pkt 10; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 14; z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20, pkt 10).

Artykuł 385¹ § 1 k.c. ma charakter ochronny dla konsumenta, czego wyrazem jest wynikająca z treści tego artykułu sankcja bezskuteczności niezgodnionej

indywidualnie klauzuli, kształtującej jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Taki charakter ochronny mają także przepisy przywołanej Dyrektywy 93/13.

Zauważyć należy, że poza bezpośrednim umocowaniem w art. 76 Konstytucji RP, ochrona konsumentów, na mocy art. 9 Konstytucji RP znajduje podstawy także w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: „TFUE”), a zważywszy, że kształt polskiego prawa konsumenckiego jest w ogromnej mierze efektem implementowania do krajowego porządku prawnego uregulowań unijnych, oczywiste jest, że ochrona wynikająca z art. 76 Konstytucji RP nie może abstrahować od zasad i wymagań prawa europejskiego (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 września 2005 r., K 38/04; wyroki Sądu Najwyższego z: 28 czerwca 2023 r., II NSNc 208/23; 28 października 2020 r., I NSNc 22/20;). Stwierdzenie takie oznacza, że przy interpretacji art. 76 Konstytucji RP należy uwzględnić Dyrektywę 93/13, której celem jest zbliżenie przepisów państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach konsumenckich (art. 1 ust. 1 Dyrektywy 93/13). W preambule do tej dyrektywy wprost wskazano, że sądy i organy administracyjne państw członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Z orzecnictwa TSUE wynika, że prawo europejskie kształtuje wyraźną powinność przeprowadzania kontroli treści umów zawieranych z konsumentami (por. postanowienie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 28 listopada 2018 r., C-632/17, PKO BP S.A. przeciwko Jackowi Michalskiemu). W orzecnictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się także, że obowiązek oceny nieuczciwego charakteru warunków umowy spoczywa na organach wymiaru sprawiedliwości (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21 kwietnia 2016 r., *Radlinge i Radlingerová*, C-377/14). Sądy krajowe z urzędu weryfikują czy postanowienia umowne mają nieuczciwy charakter, stosując przy tym przepisy proceduralne w taki sposób, aby zapewnić konsumentowi skuteczną ochronę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 maja 2013 r., *Jörös*, C-397/11). Z obowiązku tego nie zwalnia sądu brak aktywności po stronie konsumenta (wyrok z 14 czerwca 2012 r., *Banco Español de Crédito SA*, C-618/10). Sąd powinien

poinformować konsumenta, że postanowienie umowne jest niedozwolone, nie można jednak uznać go za niewiążące, jeżeli konsument powoła się na to postanowienie umowne (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21 lutego 2013 r., *Banif Plus Bank Zrt.*, C-472/11).

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie także w judykaturze Sądu Najwyższego. Wskazuje się bowiem, że w każdym przypadku, w którym sąd rozpoznaje sprawę dotyczącą skierowanego przeciwko konsumentowi roszczenia wynikającego z umowy zawartej przez niego z przedsiębiorcą, ma on obowiązek zbadać treść tej umowy, aby ocenić, w jakim zakresie konsument jest związany postanowieniami takiej umowy, a zatem w konsekwencji czy dochodzone roszczenie zasługuje na uwzględnienie, a jeśli tak, to w jakim zakresie (wyrok Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2022 r., I NSNc 646/21).

Sąd Rejonowy w Bytomiu był zobowiązany z urzędu dokonać oceny abuzywności postanowień umowy pożyczki. Okoliczności wydania rozstrzygnięcia oraz tryb procedowania jednoznacznie wskazują, że sąd *meriti* nie zbadał tej okoliczności.

Sąd Najwyższy wyraźnie jednak podkreśla, że przyczyną uchylenia zaskarżonego nakazu zapłaty nie jest jednoznaczne stwierdzenie istnienia abuzywnych postanowień umownych przez Sąd Najwyższy, ale brak ich zbadania w toku postępowania.

Sąd Rejonowy w Bytomiu powinien ocenić wszelkie okoliczności związane z zawarciem ocenianej umowy pożyczki, jednoznaczności i precyzyjności użytych w niej sformułowań, także z punktu widzenia prostoty użytego języka. Zasady postępowania sądu w takich przypadkach w sposób niezwykle precyzyjny zdefiniowane zostały w aktach prawnych i wyjaśnione w orzecznictwie sądów krajowych i TSUE. W każdym przypadku – nawet w sytuacji bezczynności strony – sąd ma obowiązek przestrzegać standardów ochrony konsumentów.

Na uwzględnienie zasługuje zatem zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP. Zgodnie z tym przepisem władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Zakres tej ochrony określa ustawa. Sąd Najwyższy uznaje w swoim orzecznictwie powołany przepis

ustawy Konstytucji RP za dopuszczalny wzorzec kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 ustawy o SN (wyrok Sądu Najwyższego z 23 marca 2022 r., I NSNc 503/21 i powołane w nim wcześniejsze orzecznictwo).

W świetle brzmienia art. 76 Konstytucji RP przyjąć należy, że przepis ten wyraża konstytucyjną zasadę, która zobowiązuje organy państwa do podejmowania działań w celu ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 13 września 2011 r., K 8/09; z 11 lipca 2011 r., P 1/10; z 2 grudnia 2008 r., K 37/07; z 17 maja 2006 r., K 33/05; z 13 września 2005 r., K 38/04; z 21 kwietnia 2004 r., K 33/03; z 26 września 2000 r., P 11/99; z 12 stycznia 2000 r., P 11/98; z 10 października 2000 r., P 8/99). Podkreślić przy tym należy, że o nadaniu konstytucyjnej rangi ochronie praw konsumentów w art. 76 Konstytucji RP przesądziło uznanie, że „konsument jest słabszą stroną stosunku prawnego i z tej racji wymaga ochrony, a więc pewnych uprawnień, które doprowadziłyby do przynajmniej względnego zrównania pozycji kontrahentów” (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 lipca 2011 r., P 1/10, OTK-A 2011, nr 6, poz. 53 pkt III. 2.4.; zob. także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 września 2011 r., K 8/09). Jednocześnie jednak nie można tracić z pola widzenia tego, że celem tej ochrony jest nie tyle faworyzowanie konsumentów, co tworzenie rozwiązań prawnych, które pozwalają urzeczywistnić zasadę równorzędności stron stosunków cywilnoprawnych (szerzej zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 11 lipca 2011 r., P 1/10; z 15 marca 2011 r., P 7/09 i powołane tam orzecznictwo dotyczące art. 76 Konstytucji RP).

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zaznacza się także, że art. 76 Konstytucji RP wyraża zasadę konstytucyjną zobowiązującą władzę publiczną – w tym również sądy powszechne – do podejmowania działań mających na celu ochronę konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Przepis ten powinien być uwzględniany zarówno przez ustawodawcę na etapie stanowienia prawa, jak i przez sądy powszechne, w procesie jego stosowania i dokonywania jego wykładni (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 21 kwietnia 2004 r., K 33/03; 13 września 2005 r., K 38/04; 17 maja 2006 r., K 33/05; 13 września 2011 r., K 8/09). Także w ugruntowanej judykaturze Sądu Najwyższego wyraźnie wskazuje się na obowiązek uwzględniania tego przepisu przez sądy przy interpretacji i stosowaniu prawa (wyroki

Sądu Najwyższego z: 28 lipca 2021 r., I NSNc 179/20; 5 października 2021 r., I NSNc 366/21; 27 października 2021 r., I NSNc 180/21).

Mając na uwadze całość powyższej argumentacji, w ocenie Sądu Najwyższego, w niniejszej sprawie uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Zdefiniowana w art. 89 § 1 ustawy o SN przesłanka ogólna skargi nadzwyczajnej jednoznacznie nawiązuje do art. 2 Konstytucji RP, co czyni koniecznym dokonywanie jej wykładni przy wykorzystaniu osiągnięć orzecznictwa i doktryny traktujących o tej konstytucyjnej zasadzie (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2022 r., I NSNc 205/21). Artykuł 2 Konstytucji RP stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego z art. 2 Konstytucji RP wywodzi się także liczne szczegółowe zasady pochodne, takie jak: zasada sprawiedliwości proceduralnej, zasada ochrony zaufania obywatela do państwa, zasada ochrony praw słusznie nabytych, zasada ochrony interesów w toku, zasada niedziałania prawa wstecz, zasada *ne bis in idem* czy zakaz nadmiernej ingerencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 8 marca 2022 r., I NSNc 22/21).

W badanej sprawie doszło do zagrożenia bezpieczeństwa konsumenta, które to bezpieczeństwo *expressis verbis* podlega ochronie władz publicznych na podstawie art. 76 Konstytucji RP. W judykaturze Sądu Najwyższego zauważa się, że bezpieczeństwo w rozumieniu art. 76 Konstytucji RP obejmuje także bezpieczeństwo prawne (wyrok Sądu Najwyższego z 6 lipca 2022 r., I NSNc 378/21). W wyroku Sądu Najwyższego z 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19, wyjaśniono obszernie, że: jedną z zasad wywodzonych z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) jest zasada zaufania obywatela do państwa. Zasada ta wiąże się z bezpieczeństwem prawnym jednostki. Wyraża się ona m.in. w takim stosowaniu prawa by nie stawało się ono swoistą pułapką dla obywatela i aby mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, iż jego działania podejmowane zgodnie z obowiązującym prawem będą także w przyszłości uznawane przez porządek prawny (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 7 lutego

2001 r., K 27/00). W wyroku z 14 czerwca 2000 r., P 3/00, Trybunał Konstytucyjny wyraźnie wskazał, że bezpieczeństwo prawne jednostki związane z pewnością prawa umożliwia przewidywalność działań organów państwa oraz prognozowanie działań własnych.

Jedną ze składowych zasady demokratycznego państwa prawnego jest zasada zaufania obywatela do państwa, wyrażająca się również w możliwości oczekiwania przez obywatela, aby organy państwa prawidłowo stosowały obowiązujące przepisy prawa, skoro zgodnie z art. 7 Konstytucji RP organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2020 r., I NSNc 47/19).

W świetle powyższego, Sąd Najwyższy stwierdził, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia zasad i wartości wywodzonych z Konstytucji RP, zwłaszcza w zakresie art. 76 Konstytucji RP i w konsekwencji art. 2 Konstytucji RP, a także uchybiono przepisom ustawowym, co skutkowało koniecznością wyeliminowania zaskarżonego nakazu zapłaty z obrotu prawnego, a w konsekwencji uchyleniem go i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu w Bytomiu do ponownego rozpoznania. Pozwana miała prawo oczekiwać, że określone standardy ochrony konsumenta będą respektowane przez sąd w toku rozpoznawania sprawy, który z urzędu powinien podejmować wynikające z przepisów prawa czynności.

Sąd Rejonowy w Bytomiu, ponownie rozpoznając sprawę, powinien wykonać ciążący na nim *ex lege* obowiązek oceny legalności zawartej umowy kredytu i skuteczności jej poszczególnych postanowień. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd powinien przeanalizować wszystkie okoliczności zawarcia spornej umowy, mając na względzie wymagania ochrony konsumenckiej.

Z uwagi na uznanie za zasadne powyższych zarzutów, zbędne było odnoszenie się do pozostałych podnoszonych przez skarżącego zarzutów skargi nadzwyczajnej.

Wobec powyższego, postanowiono jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach w postępowaniu przed Sądem Najwyższym uzasadnione jest treścią stosowanego odpowiednio do postępowania w sprawie ze skargi nadzwyczajnej art. 398¹⁸ k.p.c., zgodnie z którym w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub

Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu podlegają wzajemnemu zniesieniu, co oznacza, że każda ze stron ponosi koszty związane z jej udziałem w postępowaniu.

[P.Sz.]

Do wyroku i uzasadnienia zdanie odrębne złożył SSN Oktawian Nawrot.

**Zdanie odrębne SSN Oktawiana Nawrota
do WYROKU i uzasadnienia Sądu Najwyższego z dnia 19 marca
2025 r., II NSNc 284/24**

1. Wyrokiem z 18 marca 2025 r. Sąd Najwyższy uchylił w całości nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Bytomiu z 11 maja 2011 r., sygn. I 2Nc 2085/11 i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi, znosząc zarazem wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.

U podstaw takiego rozstrzygnięcia legła ocena, iż zaskarżony w sprawie skargą nadzwyczajną nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym naruszył art. 76 Konstytucji RP.

2. Nie zgadzam się z rozstrzygnięciem zawartym w powołanym wyżej wyroku Sądu Najwyższego ani z jego uzasadnieniem.

3. Rozważania Sądu Najwyższego zamieszczone w uzasadnieniu wyroku nie korespondują ze skargą nadzwyczajną, a w szczególności podniesionymi w niej zarzutami.

W kontekście powyższego przede wszystkim wskazać należy, że skarga nadzwyczajna sporządzona została w sposób niezwykle chaotyczny i w niektórych elementach pozostawała wewnętrznie sprzeczna. Już sam sposób skonstruowania zarzutów powinien budzić daleko idące wątpliwości.

Pierwsza grupa podniesionych zarzutów dotyczyła naruszenia zasad, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w art. 2, 20, 45 ust. 1 oraz 76 Konstytucji RP. Skarżący w przeważającej części wiązał je z występującymi w umowie postanowieniami dotyczącymi „odszkodowania”. W ramach pierwszego z zarzutów naruszenia prawa materialnego, te same postanowienia umowne kwalifikował jako dotyczące „odsetek umownych”, w drugim zarzucie materialnoprawnym jako postanowienia dotyczące „kosztów pozaodsetkowych w postaci opłaty odszkodowawczej”, w trzecim – ponownie – jako „odszkodowanie”, podobnie jak i w zarzucie dotyczącym rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego. Dodatkowo zauważyć należy, że w ramach uzasadnienia zarzutów rażącego naruszenia prawa, te same postanowienia umowy kwalifikował także jako dotyczące „kary umownej”.

Uzasadnienie skargi nadzwyczajnej w zasadzie jedynie w punkcie pierwszym nie budziło wątpliwości interpretacyjnych, tj. w części, w której przedstawiony został stan sprawy.

Następny wyodrębniony element uzasadnienia, zatytułowany „Uzasadnienie podstaw skargi nadzwyczajnej”, to wbrew tytułowi, swoiste wprowadzenie do kolejnej części uzasadnienia, w której skarżący faktycznie skarżący starał się wykazać zasadność poszczególnych zarzutów. Cel jego wyodrębnienia przez skarżącego pozostaje zatem niejasny, bowiem na niecałej stronie wyrażonych zostało kilka ogólnych uwag dotyczących zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, bez jakiegokolwiek odniesienia do okoliczności sprawy.

Kolejna wyodrębniona część uzasadnienia zatytułowana została: „Podstawa funkcjonalna skargi nadzwyczajnej – konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”. Już samo sformułowanie tytułu wskazanej części wskazuje, że przynajmniej częściowo pokrywa się on z uwagami zawartymi w części ją poprzedzającej. W ramach tej części skarżący w pierwszej kolejności wskazał na znaczenie przesłanki funkcjonalnej dla skargi nadzwyczajnej, następnie na znaczenie wywodzonej z art. 2 Konstytucji RP zasady lojalności prawa względem obywateli, aby od tego przejść do opisu przesłanek szczególnych skargi nadzwyczajnej.

Następnie skarżący szeroko opisał zasadniczą funkcję skargi nadzwyczajnej jako środka umożliwiającego eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń naruszających porządek demokratycznego państwa prawnego. Od tego wątku nastąpiło przejście do kwestii wyczerpania przez stronę toku instancji przed wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

W dalszych rozważaniach pojawiła się jednozdaniowa wzmianka dotycząca art. 20 Konstytucji RP oraz ogólne uwagi odnoszące się do ochrony konsumenta na podstawie art. 76 Konstytucji RP. Jak zaznaczył skarżący właśnie „w świetle zasady ochrony konsumenta przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi” zaskarżony nakaz zapłaty „nie może się ostać” (k. 17).

Ostatni element uzasadnienia tej części skargi nadzwyczajnej odnosił się zaś do art. 45 ust. 1 Konstytucji RP dotyczącego prawa do sądu oraz zasygnalizowania rażącego naruszenia art. 353¹ i art. 58 § 2 k.c.

Reasumując w części uzasadnienia skargi nadzwyczajnej dotyczącej – zgodnie z jej tytułem – przesłanki funkcjonalnej zawarte zostały ogólne uwagi odnoszące się do zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, które nie zostały w żaden sposób odniesione do okoliczności sprawy, a także uwagi dotyczące wybranych zasad konstytucyjnych, również niepowiązanych z okolicznościami sprawy.

Kolejna wyodrębniona część uzasadnienia zatytułowana została „Naruszenie art. 45 ust. 1 i art. 76 Konstytucji”. W części tej skarżący przedstawiał konstytucyjny, a także unijny standard ochrony konsumenta, związany ze stosowaniem art. 76 Konstytucji RP, art. 12 TFUE oraz Dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Żadna część uzasadnienia nie odnosiła się natomiast do art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Zwrócić również należy uwagę na ostatni akapit opisywanej części, w którym skarżący stwierdził, że „wywiedzenie skargi nadzwyczajnej od kwestionowanego nakazu jest konieczne, celem zapewnienia zgodności orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej” (k. 21). Powyższe prowadzi do wniosku, że wywód dotyczący przesłanki szczególnej skargi nadzwyczajnej skarżący traktował jako uzasadnienie

występowania w sprawie przesłanki funkcjonalnej, tym bardziej, że w części dotyczącej właśnie przesłanki funkcjonalnej, konkluzja tego rodzaju się nie pojawiła.

Ostatnia, wyróżniona przez skarżącego, część uzasadnienia zatytułowana została „Rażące naruszenie prawa”. Po łącznym wymienieniu wszystkich przepisów Kodeksu cywilnego oraz Kodeksu postępowania cywilnego, których naruszenie skarżący podniósł w *petitum* skargi w ramach czterech różnych zarzutów, przytoczył treść art. 385¹ § 1-4 i 385² k.c. Następnie skarżący stwierdził, że w sprawie doszło do „ukształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami” (k. 23). Konkludując ten wątek skarżący stwierdził, że „wydanie w niniejszej sprawie orzeczenia nakazującego zapłatę (...) jest oczywiście niesprawiedliwe i niewątpliwie naruszyło zasadę pochodną zaufania obywatela do Państwa, z którą wiąże się bezpośrednio zasada bezpieczeństwa prawnego” (k. 24).

Następnie skarżący ponownie podjął wywód dotyczący naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, a także konstytucyjnej ochrony konsumenta.

Kolejne dwie strony uzasadnienia zarzutów „rażącego naruszenia prawa” dotyczyły konstytucyjnej zasady proporcjonalności oraz – ponownie – celów skargi nadzwyczajnej.

W dalszej części uzasadnienia skarżący scharakteryzował zasadę swobody umów, uwzględniając szerzej zarówno poglądy doktryny, jak i orzecznictwo. Skarżący ponownie nie odniósł tych rozważań do okoliczności sprawy, zastępując brakujący wywód kategorią stwierdzeniem: „sąd stosując przepisy w niniejszym postępowaniu upominawczym wydał orzeczenie, które w świetle zasady poszanowania godności człowieka i ochrony konsumenta przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, nie może się ostać” (k. 27-28). Na marginesie zauważyć należy, że zarzut, do którego opisywana część uzasadnienia mogłaby się odnosić, dotyczył naruszenia art. 353¹ w zw. z art. 58 § 1 i § 3 k.c. Skarżący nie tylko w żaden sposób nie odniósł się do art. 58 § 1 i § 3 k.c., ale skonkludował naruszenie zasady poszanowania godności człowieka, do której nie odnosi się żaden z zarzutów skargi.

Dalsze rozważania Prokuratora Generalnego dotyczyły treści art. 471 w zw. z art. 473 § 1 k.c. oraz § 15 umowy pożyczki. Po przytoczeniu treści wskazanych przepisów ustawy skarżący wskazał, że przepis umowy wymaga „rozważenia w

płaszczyźnie innych niż powołane przez powoda regulacji prawnych, mających przy tym charakter norm bezwzględnie obowiązujących, a to art. 483 k.c., normującego konstrukcję kary umownej” (k. 29). W ten sposób jednak ponownie doszło do swoistego błędu przesunięcia kategoryjnego i kwalifikacji określonej praktyki przez pryzmat innej normy prawnej, a w ślad za tym innej instytucji prawnej, aniżeli wskazywana w pozostałej części skargi.

Ze wskazaną częścią uzasadnienia powiązane zostały rozważania dotyczące – jak się wydaje – naruszenia art. 483 i 484 k.c., które, jednakże nie zostały objęte stosownym zarzutem. Wskazać jednocześnie należy, że w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej z naruszeniem tych właśnie przepisów skarżący wiązał naruszenie art. 58 § 1 k.c., nie zaś z naruszeniem przepisów podniesionych w jej zarzutach.

Kolejne uwagi analizowanej części uzasadnienia skargi nadzwyczajnej dotyczyły art. 58 § 3 k.c. Jak wynika w powyższych uwag, naruszenie art. 58 § 3 k.c. w ramach zarzutów powiązane zostało z naruszeniem art. 353¹ k.c., nie zaś art. 471 i 473 § 1 k.c.

W dalszej części skargi skarżący ponownie wrócił do kwestii naruszenia art. 353¹ k.c. Tym razem jednak wywód skarżącego stanowił konkluzję rozważań w zakresie naruszenia art. 481 i 58 § 3 k.c., które nie korespondowały z żadnym z podniesionych zarzutów.

W następnych trzech akapitach uzasadnienia skargi nadzwyczajnej skarżący wskazał na naruszenie art. 385¹ k.c., co skonkludował: „sąd rażąco naruszając przepis art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i § 3 k.c. wydał więc nakaz zapłaty w oparciu o nieważne postanowienia umowne” (k. 32).

Kolejna część uzasadnienia, trzy akapity, z czego dwa stanowią przytoczenie treści przepisów prawnych, dotyczyła naruszenia art. 499 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 498 § 2 k.p.c. Zauważyć jednakże należy, że i w tym zakresie nie korespondowała ona z treścią zarzutu, w którym skarżący zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa procesowego z uwagi na naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 i § 3 oraz art. 353¹ k.c. W ramach uzasadnienia zarzutu skarżący do art. 353¹ k.c. jedynie zawarł odesłanie, poprzez umieszczenie wzmianki w nawiasie, zaś kwestię naruszenia art. art. 58 § 1 i § 3 k.c. całkowicie pominął.

Ostania część uzasadnienia skargi nadzwyczajnej dotyczącej „rażącego naruszenia prawa” zawierała wywód dotyczący naruszenia norm konstytucyjnych oraz formalnych warunków wniesienia skargi nadzwyczajnej.

4. Z uwagi na powyższe wskazać należy, że uzasadnienie skargi nadzwyczajnej nie tylko nie korespondowało z podniesionymi zarzutami, ale również dotknięte było wielokrotnie błędem *ignoratio elenchi*. Skarżący, w ramach wyróżnionych przez siebie części uzasadnienia, dowodził nieadekwatnych zarzutów. W części dotyczącej naruszenia przesłanki funkcjonalnej skarżący dowodził naruszenia zasad, wolności i praw człowieka i obywatela, które mogą być podnoszone w ramach pierwszej przesłanki szczególnej. Na marginesie zauważyć należy, że tym ostatnim zarzutem nie może być objęte naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego realizującego zasady sprawiedliwości społecznej ani zasad z niej wywodzonych, na co wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy (spośród wielu zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 27 stycznia 2021 r., I NSNc 147/20; 31 sierpnia 2021 r., I NSNc 82/20; 8 grudnia 2022 r., I NSNc 575/21; 24 maja 2023 r., II NSNc 127/23), a co skarżący uczynił. W ramach uzasadnienia zarzutu „naruszenia art. 45 ust. 1 i art. 76 Konstytucji” skarżący dowodził naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W ramach ostatniej części uzasadnienia skargi nadzwyczajnej, zatytułowanej „rażące naruszenie prawa”, skarżący dowodził zarówno naruszenia przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej, pierwszej przesłanki szczególnej, w tym praw konstytucyjnych, których naruszenia jednakże nie podniósł w żadnym z zarzutów, jak i przepisów praw materialnego i procesowego niekorespondujących z daną częścią wywodu lub treścią zarzutów.

5. Zgodnie z art. 95 pkt 1 u.SN, w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy o Sądzie Najwyższym do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz 398⁹. Stosownie wyłączone zostały przepisy statuujące obowiązek zamieszczenia w skardze wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienia, a także instytucji tzw. przedsądu. Tak wąskie określenie przepisów dotyczących skargi kasacyjnej, które nie znajdują

zastosowania w odniesieniu do skargi nadzwyczajnej oraz postępowania w sprawie tej skargi, nie pozostawia wątpliwości, że pozostałe przepisy dotyczące skargi kasacyjnej znajdują zastosowanie. W szczególności wskazać należy art. 398⁴ § 1 k.p.c. określający wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej, jako szczególnego środka odwoławczego. Wymagania te mają charakter wad nieusuwalnych i powodują odrzucenie skargi *a limine*. Podkreślić przy tym należy, że warunkiem wystarczającym, a zarazem koniecznym, do odrzucenia skargi jest brak któregośkolwiek z jej elementów konstrukcyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 maja 2006 r., III CSK 144/06; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08).

Artykuł 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nakłada na wnoszącego skargę obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie. Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, wskazuje się, że prawidłowe uzasadnienie podstaw skargi polega na rzeczowym przedstawieniu argumentacji prawniczej w celu wykazania ich zasadności. Jednocześnie autor skargi nie powinien wychodzić poza ramy przytoczonych podstaw. Jak wynika z punktu 3 i 4 niniejszego zdania odrębnego skarżący obowiązkowi temu w sposób oczywisty nie sprostął.

6. Z powyższych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN, powinien odrzucić skargę nadzwyczajną.

7. Niezależenie od powyższego zauważyć należy, że uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 19 marca 2025 r., II NSNc 284/24, jest bardzo ogólnikowe, w istocie pomijające podniesione w ramach skargi zarzuty, a w części zasadniczej wewnętrznie sprzeczne. Istota uzasadnienia sprowadza się bowiem do wykazania naruszenia przez zaskarżony nakaz zapłaty art. 76 Konstytucji RP.

Słusznie w tym kontekście Sąd Najwyższy, odwołując się do wcześniejszego orzecznictwa podkreśla, że „zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP należy formułować w powiązaniu z regulacjami prawa powszechnie obowiązującego” (s. 8 uzasadnienia). Następnie jednak Sąd Najwyższy wskazuje, że zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP w realiach rozpatrywanej skargi nadzwyczajnej nie spełnia tego warunku, gdyż „[p]oprawnie sformułowany zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP w realiach niniejszej sprawy powinien uwzględniać także art. 385¹ § 1 k.c. ...” (s. 8 uzasadnienia). W konsekwencji Sąd Najwyższy najpierw skonstatował błędne

skonstruowanie zarzutu skargi nadzwyczajnej, aby następnie uznać ten zarzut i na tej podstawie uchylić zaskarżony nakaz zapłaty.

[P.Sz.]

[r.g.]